

De maatschappelijke opdracht

Kinderopvang is geen eiland

In het pedagogische raamwerk staat wat kinderopvang voor de samenleving allemaal kan betekenen: kinderen voorbereiden op de samenleving, zorgen voor inclusie en diversiteit, bijdragen tot gelijke kansen voor iedereen, bijdragen tot ecologisch bewustzijn en voorbereiden op levenslang leren. Dat is heel wat. Professor Vandenbroek licht een en ander toe. Vier praktijkverhalen – waarvan enkele ook aan de Vlaamse KIDDOdag op 4 en 14 juni zullen meewerken – vertellen hoe zij aan de maatschappelijke opdracht van kinderopvang werken.

Voor professor Michel Vandenbroek is kinderopvang dé plaats waar ouders van heel uiteenlopende pluimage en komaf elkaar kunnen ontmoeten. Hij is voorzitter van de vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek aan de Universiteit Gent en coauteur van het pedagogische raamwerk. Wat kinderopvang voor de samenleving doet gaat hem nauw aan het hart. 'Er is weinig dat mensen zo verbindt als jonge kinderen. Wie de ouders ook zijn en waar ze ook vandaan komen, ze delen dezelfde bezorgdheden. Kinderen hebben van ongeveer dezelfde leeftijdscategorie schept een gevoel van samenhang. Het is precies die gemene deler die schitterende mogelijkheden biedt om het sociaal weefsel binnen de samenleving te versterken. Want zoveel andere plekken waar zo'n divers publiek over de vloer komt, zijn er niet. Natuurlijk loopt iedereen wel eens de supermarkt binnen, maar je zal er niet zomaar met een wildvreemde een praatje slaan over wat jou als ouder bezighoudt. Naast de crèche, de kleuterschool en eventueel de sportclub hebben we het eigenlijk wel gehad.'

Kennismaken met de 'grote' wereld

Volgens Vandenbroek moet kinderopvang eerst en vooral een plek

Ecologie

In 't Nachtegaaltje in Sint-Amansberg trekken de leefgroepen zo vaak ze kunnen naar buiten. Er is een grote tuin en er zijn ook heel wat groene plekkjes in de buurt. Natuur staat centraal. 'Kinderen vinden dat geweldig', zegt verantwoordelijke Patrick Bauwens. 'Ze zijn erdoor verwonderd en ontdekken voortdurend nieuwe dingen. Of het nu regent of niet, buiten spelen vinden ze gewoon heel leuk. Alle leefgroepen komen uit op de tuin, maar de deur staat niet alleen in de zomer open. We vragen ouders om een dikke jas of een skipakje voor hun kindje mee te brengen als het wat kouder wordt. Bijkomend voordeel: de verwarming mag een graadje lager, want de kinderen lopen het grootste deel van de dag warm ingeduffeld rond. (lacht) Ook dat hoort bij een groene opvang: we kiezen voor duurzame oplossingen waar het

kan. Onze wasmachine draait bijvoorbeeld op regenwater en we hebben veel natuurlijk en herbruikbaar materiaal in huis. Voor de stoelen in de inkomhal zaagden we stukken boomstam op peutermaat, de tuintafels kochten we in de kringloopwinkel en heel wat kasten en rekken stonden bij collega-kinderdagverblijven gewoon op zolder. Ecologisch én goed voor de portemonnee! Maar we kiezen ook voor duurzame sociale relaties: we doen zo vaak we kunnen beroep op onze ouders en burens. Voor de tuinaanleg, de moestuin, klussen, een garageverkoop ... Het sociaal contact in de wijk profiteert ervan en we zien dat ouders over de zelfgebouwde wilgenhutten even enthousiast zijn als hun kroost. Een opvang waar buiten gespeeld wordt, vinden ze een prachtig cadeau voor hun kind.'

zijn waar kinderen zich goed voelen en zich maximaal kunnen ontplooiën. 'Maar daarnaast is het ook een plek waar ouders mede-opvoeders vinden voor hun kind. De opvang maakt het bovendien ook mogelijk om werk of opleiding te combineren met een gezin. Maar ook de samenleving, die kinderopvang deels mee organiseert en betaalt, heeft bepaalde verwachtingen.' En die verwachtingen zijn, net als de samenleving zelf, in de loop der jaren veranderd. Had de opvang tijdens de jaren zestig en zeventig vooral een economische functie (papa's én mama's in staat stellen uit te gaan werken), dan is die opvang intussen ook doordrongen van nog een hoop andere dimensies. Het is de plaats waar jonge kinderen voor het eerst kennismaken met de 'grote' wereld buiten hun veilige, geborgen thuis. Ze leren omgaan met andere kinderen, met andere volwassenen, met diversiteit. En ze worden er gesocialiseerd: ze pikken op wat de samenleving nuttig en belangrijk vindt.

'Intussen weten we ook veel meer over de impact en het belang van die eerste kinderjaren', vertelt Michel Vandenbroeck. 'Die blijken cruciaal voor je verdere ontwikkeling als mens. Onderzoek toont aan dat voorschoolse opvang van goede kwaliteit positieve effecten heeft op de schoolresultaten van kinderen. Die dragen ze hun hele schoolcarrière mee. Bij opvang van mindere of slechte kwaliteit zien we omgekeerde effecten. Met andere woorden: als je niet goed zorgt voor jonge kinderen, zul je later veel meer moeten investeren om dat weer recht te trekken. Niet zo gek dus dat de samenleving wil dat de opvang kwaliteit biedt. Niet alleen door rekening te houden met de individuele behoeften van kinderen en ouders, maar ook met de behoeften van die maatschappij.'

Verbondenheid is essentieel

Michel Vandenbroek gaat verder. 'Een essentiële voorwaarde om te kunnen samenleven, is dat mensen zich met elkaar verbonden voelen. Sociale cohesie is onontbeerlijk. Voor de kinderopvang is daar een sleutelrol weggelegd en dat besef is ook in het werkveld binnengesijpeld. Niet enkel de relatie met ieder kind en elke ouder is belangrijk, maar ook de relaties tussen kinderen én tussen

Flexibiliteit en toegankelijkheid

't Zonneke helpt nieuwkomers mee inburgeren. Wie in Roeselare een inburgeringscursus volgt, brengt zijn kind naar deze groepsopvang. 'We bieden directe en korte opvang aan', zegt verantwoordelijke Sarah Vanden Meersch. 'Destijds startten we als occasionele opvang voor ouders die oppas zochten tijdens het boodschappen doen. Maar ons gebouw ligt in dezelfde straat als het Centrum voor Volwassenenonderwijs waar nieuwkomers een inburgeringstraject komen volgen. Daar zijn ook jonge moeders en vaders bij. Dus vroeg het CVO of de kinderen hier terecht konden, sindsdien werken we nauw samen. Hoewel we intussen uitgroeiden tot een reguliere groepsopvang, blijven we ook korte opvang bieden: kinderen zijn hier ook voor een halve dag per week welkom. Dat vraagt wat flexibiliteit en organisatie. We werken bijvoorbeeld niet met een vast opvangplan en reserveren de helft van onze plaatsen voor ambulante opvang. Zo kunnen we kort op de bal spelen: ouders die een inburgeringstraject volgen, hoeven zich geen weken vooraf aan te melden, het kan zelfs de dag voordien. Bij de intake komt er via de sociale dienst meestal een vertaler mee, afspraken worden uitgelegd met foto's en pictogrammen. Ook onze begeleiders gebruiken die pictogrammen en véél gebaren om te communiceren. (lacht) We zetten in op wennen en naarmate gezinnen hier vaker komen, groeit de vertrouwensband. Vaak blijven ze ook nadat ze het traject hebben afgerond, hun kind naar onze opvang brengen. Sommigen doen er nog een cursus Nederlands of een opleiding bij de VDAB bovenop. Als die op andere dagen valt: geen probleem, ook daar kunnen we vlot op inspelen. Het vraagt wat meer planning en goodwill van het team, maar we staan allemaal achter dit project. Het doet deugd om de kinderen én hun ouders te zien openbloeien.'

Gezinsondersteuning

De Wigwam in Kessel-Lo zet in op gezinsondersteuning en zorgverbreding. Sociaal-pedagogisch medewerker Eline Van Thienen vertelt dat er in de opvang heel wat maatschappelijk kwetsbare gezinnen zijn. 'We maken bewust tijd voor al onze ouders. Elke ochtend tussen 7 en half 10 organiseren we een ontmoetingsmoment met koffie en thee. Ouders leren elkaar kennen, kunnen ervaringen uitwisselen of een praatje slaan met onze medewerkers. Als het vertrouwen groter is, kaarten ze makkelijker eventuele problemen aan. Dat kan om het even wat zijn: financiële moeilijkheden, huisvestingsproblemen, psychologische stress, opvoedingsvragen ... We luisteren en helpen waar we kunnen, bijvoorbeeld door samen naar de juiste dienst te stappen. Daar kruipt tijd in, onze planning loopt hier meestal in het honderd. (lacht) Maar iedereen in het team ziet de meerwaarde: gelukkige ouders maken gelukkige kinderen. Onze begeleiders zijn alert voor alle mogelijke signalen, ze staan open voor de verschillende culturen en sociale achtergronden bij de gezinnen. Ons team bestaat uit een mix aan begeleiders. Sommigen praten Afrikaans, Tibetaans of Berbers en allemaal spreken we een mondje Frans of Engels. Die diversiteit verrijkt onze werking. Wigwam maakt ook deel uit van het netwerk Huis van het Kind Leuven en is erkend voor het gezinsondersteunend luik en voor 'spel en ontmoeting'. We organiseren hier, vaak samen met partnerorganisaties, workshops: leren solliciteren, gezonde voeding, je kind inschrijven voor de kleuterschool ... We houden regelmatig een naaiatelier, gratis tweedehandswinkel en Wigwamcafé. Niet alleen ouders, ook mensen uit de buurt komen erop af. Fijn dat ze zo vertrouwde gezichten worden.'

ouders onderling. Sommige opvanginitiatieven werden zich daar al vroeg van bewust en gingen zich nog meer als ontmoetingsplaats ontplooiën. Het gekke is dat zulke ontmoetingsplaatsen voor ouders met jonge kinderen overal ter wereld zijn ontstaan, om heel verschillende redenen: om een tekort aan opvang te ondervangen en kinderen toch een groepservaring te geven voor de kleuterklas, om het geboortecijfer op te krikken, als steun voor ouders die in een sociaal isolement zitten, enzovoort. Maar de wens om andere ouders te ontmoeten blijkt een universele behoefte. Zo kunnen ouders ervaringen en besognes uitwisselen, zonder dat er geoordeeld wordt. Zonder dat een 'expert' of een professional hun vertelt hoe ze het moeten aanpakken. Vaders en moeders willen in een informele sfeer van gedachten wisselen over wat hen verbindt. Door die mogelijkheid te bieden en in te zetten op intermenselijke relaties tussen kinderen, tussen ouders, tussen burens ... bewijst de kinderopvang de maatschappij een mooie dienst.' ◀

De buurt

Tierlantuin, een groepsopvang in Gent, betreft de burens van meet af aan bij de werking. Verantwoordelijke Katrien Reynaert vertelt hoe het allemaal begon. 'In onze tuin loopt een konijn. Leuk voor de kinderen, maar moeilijk tijdens het weekend. Een buurvrouw wilde het konijn tijdens sluitingsdagen wel verzorgen. Binnen de kortste keren nam zij andere burens mee. Sommigen kwamen hun hond uitlaten, er is hier maar weinig groen. Helaas vond het konijn dat minder ... (lacht) Via het buurtoverleg zijn ondertussen enkele parkjes, losloopweides en volkstuin-tjes aangelegd, maar onze tuin blijft een geliefde ontmoetingsplaats. We spelen dat bewust uit. Tierlantuin serveert met de groenten die de kinderen en de burens in onze moestuin kweken 'soep op de stoep': ouders en bewoners drinken dan samen een tas. Samen met het wijkgezondheidscentrum organiseerden we een workshop kwaaltje bestrijden met huis-, tuin- en keukenmiddelen. Er is een mini-bib waar iedereen boeken kan ontlenuen. Iedereen kan onze polyvalente zaal reserveren. Zelf houden we er – samen met kunstplek Manoeuvre, de buitenschoolse opvang van Hippo's Hof en tienerwerking El Paso – naaiateliers waar ouders en burens hun kleren verstellen. Regelmatig is er ook een vertelnamiddag voor kinderen uit de buurt en tijdens de zomer geven we een tuinfest. Dan trekken we samen met een fanfare met begeleiders en kinderen de straat op. Straatactiviteiten zijn de beste manier om iedereen uit z'n zetel en naar onze tuin te lokken! We zijn een open huis en daar plukken we de vruchten van: veel burens springen graag bij. Ze komen voorlezen, in de tuin werken, een handje toesteken in de leefgroepen ... Zelfs zonder dat we dat hoeven te vragen.'

KIDDO
AL RUIM 15 JAAR
PEDAGOGISCH
ACTIEF!

KIDDO Leespluim Club

Word nu lid van de **KIDDO Leespluim Club** en profiteer van vele voordelen! Met een abonnement op de **KIDDO Leespluim Club** ontvangt u om de maand; het pedagogisch vakblad KIDDO en iedere maand het bekroonde (prenten)boek of iedere maand het bekroonde (prenten)boek.

Bij beide abonnementen ontvangt u veel voordeel:

- Onbeperkt toegang tot taal-, spel- en natuuractiviteiten op kiddoleespluim.nl.
- Onbeperkt toegang tot de pedagogische dossiers op kiddo.net.
- Een kortingsvoucher t.w.v. € 50,- te besteden op kinderopvangschool.nl.
- 20% korting op het Jaarcongres 'Leve het jonge kind'.
- 20% korting op het Jaarcongres 'Brede school'.
- Korting op KIDDO-kennissbijeenkomsten.

Maak nu een keuze uit abonnement 1 of 2

- 1: vakblad KIDDO en de bekroonde (prenten)boeken € 29,00 * per maand.
- 2: Iedere maand het bekroonde (prenten)boek € 19,90* per maand

Aanmelden doet u op: www.leespluim.nl/abonnement

*Deze aanbieding is geldig tot 31 december 2016, prijzen inclusief verzendkosten

De KIDDO Leespluim richt zich op professionals die werken met jonge kinderen binnen de kinderopvang en het onderwijs.

12x

6x

Kinderopvangschool

Opleidingen en trainingen voor kinderopvangprofessionals

Speciaal voor KIDDO abonnees: € 25,- korting op het gehele opleidingsaanbod

Kinderopvangschool levert bij- en nascholing aan o.a. pedagogisch medewerkers, locatiemanagers en gastouders.

Kinderopvangschool heeft eigen opleidingslocaties in Amsterdam en Utrecht, maar levert ook incompanytrainingen.

Hieronder een greep uit ons opleidingsaanbod:

- Opleiding tot de Babyspecialist® in kinderopvang
- Meldcode Kindermishandeling en huiselijk geweld
- Creatief communiceren met kinderen
- Pedagogisch Actief!
- Introductie cursus Video-hometraining/Video-interactiebegeleiding
- De uitdaging en dilemma's van groen spelen

Bekijk ons gehele aanbod op www.kinderopvangschool.nl
Gebruik bij het aanmelden de kortingscode KIDDO2016-xyq voor € 25,- korting*.

Meer informatie is te vinden op: www.kinderopvangschool.nl

*Aanbieding geldig t/m 15 mei 2016